

Dissertatio inauguralis sistens fermentorum morbificorum ejectionem e medicina ... / praeside ... Friderico Hoffmanno ... pro doctoris gradu rite cappingendo d. xxii. Jan. M DC XCVII. ... submittit Fridericus Wilhelmus Gerhardi.

Contributors

Hoffmann, Friedrich, 1660-1742.
Gerhardi, Friedrich Wilhelm, active 1697.
Universität Halle.

Publication/Creation

[Halae] : Typis Christoph. Andreae Zeitleri, [1697]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/f3vevqt2>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

2. F. F. 2. D. E. 7.

DISSERTATIO INAUGURALIS

Sistens

FERMENTORUM MORBIFICORUM EJE- CTIONEM E MEDICINA,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO IVVENTVTIS PRINCIPE AC DOMINO,
DN.

FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATVS BRANDENBVRG. HEREDE,
ETC. ETC. ETC.

IN ILLUSTRİ FRIDERICIANA,
ex Decreto Gratosissima Facultatis Medicæ,

P R Æ S I D E

P R O - R E C T O R E M A G N I F I C O

DN. FRIDERICO HOFF- MANN O, D.

Medic. & Phil. Nat. P. P. Medico Electorali aulico, Colle-
gii sui h. t. Decano spectabili,

PATRONO atque PRÆCEPTORE ætatem devenerando,

P R O D O C T O R I S G R A D U R I T E C A P E S S E N D O

D. XXII. Jan. M DC XCVII. Horis ante - & pomerid.

I N A U D I T O R I O M A J O R I

publico Eruditorum examini submittit

FRIDERICUS WILHELMUS GERHARDI, Siles.

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

I.

Non minus verè quam sapienter scribit ingeniosissimus Philosophus *Des Cartes Medit. IV. & Princ. Phil. P. I §. XLIII.* Certum est, nihil nos unquam falsum pro vero admissuros, si tantum iis adsensum præbeamus, quæ clarè & distinctè concipimus. Prima &

principalis hæc regula omnis veritatis indagandæ est, secundum quam, ceu ad lydium lapidem dogmata, an vera vel falsa sint, examinari ac perpendi à philosopho debent. Hanc nisi attentè observemus, res sensuales & imaginationis facilè venditantur pro rebus intellectus ac conceptus, unde magnus errorum fons in disciplinas promanat. Etenim omne quod clarè & distinctè concipitur, verum dici potest, & ex adverso, ubi non talis conceptus formari potest, nulla veritas habetur. Axioma hoc quamvis non ignotum quibusdam philosophis, in dies tamen peccari contra hoc solet: imbecillitas enim humani intellectus est, quæ facilè confundit entia imaginativa cum entibus rationis & realibus. Fusius hac de re legi merentur *P. Malebranche de inquirenda Veritate*, ac Illustris Dominus de *Tschirnbausen* in *Tractatu de Medicina Mentis*

Et Corporis. Quodsi convertimus oculorum aciem in rerum naturalium ac medicarum scriptores, tot ibi occurrunt falsæ, ineptæ atque à vero alienæ sententiæ ac hypotheses, quæ certè nullam aliam agnoscunt, causam atque originem, quam saluberrimæ, quam diximus, regulæ neglectum. Nata hinc fuerunt monstrosa illa nomina, intelligo qualitates reales, formas substantiales, materiam primam, seu ens purè passivum, attractionem, sympathiam, antipathiam, fugam vacui, & horrendum phantasma, spiritum inexistentē omni materiæ. Accesfit, quod cæco quodam impetu effata & opiniones antecessorum, autoritate præprijis valentium, oraculorum ad instar exosculati fuerint miseri homines, ad errores semper quam veritatem capiendam procliviores, inque ipsorum verba, tanquam in articulos fidei juraverint; hinc fieri aliter haud potuit, quam ut chimææ tales speciosæ jure quodam hereditario ad posteros turpissimè propagatæ fuerint. At verò nec etiam illorum conatus, si dicam quod res est, laudare possumus, qui ultra limites intellectûs sapere, & subtilissimarum rerum naturam ac originem planè incognitam ac occultam mentis acie penetrare voluerunt, unde vim imaginativam, quoniam cessavit vis mentis puræ ac intellectûs, in auxilium vocârunt, quo nomine complector illos per ignem philosophos multosque recentiorum.

II.

Nec meliora fata experta est ars medendi, utpote hujus antistites perversâ imbuti philosophia, similes chimæras & entia rationis, totidem obstacula ulterioris incrementi ac progressus, turpe dictu, ast verissi-

verisimum, introduxerunt in saluberrimam hanc artem: magnam enim cognationem inter se alunt, & vinculo quodam communi continentur philosophia naturalis & theoria medica. Ita elementorum commentum, quod avidè à medicis acceptum, quatuor humorum, quatuor primarum qualitatum, temperamentorum, intemperierum conjugationes tanquam malignum & infaustum aliquod fidus post se traxit, ac infinita non minus medicinæ, quam compluribus rebus mechanicis sterilitatem attulit, uti scitè ac verè scribit *Verulamius*. Accessère inania illa vocabula facultatum animæ, calidi innati, humidi radicalis, spiritus insiti & influi, quibus ceu notionibus ignotis explicare voluerunt machinæ humanæ effectus. Infelicia hæc medicorum commenta egregiè perstringere & convellere æque argumentis & experimentis annisus est *Job. Bapt. van Helmont*. Hic pyrotechniæ operam navans postquam fermentationis insignem advertisset efficaciam, in rebus mixtis alterandis & immutandis, chylicationem, sanguificationem, secretionem, totiusque œconomiae corporis effectus fermentatione & fermentis ipsis visceribus innatis, explicare nullus veritus est. Cujus quidem sententia primum maximo cum applausu excepta, successive emendata, postea exosa fuit solidiori philosophiâ imbutis, postquamprehendissent malè fermentationem & fermenti vocabulum applicari functionibus animalium, quoniam structura viscerum & sanguinis ac humorum natura fermentationi contrariatur, imprimis cum fermentationum requisita necessaria minimè inveniantur, & fermentorum animalium natura ac vis agendi planè incognita ac obscura

fit : cumque mechanicâ ratione explicari posse, quæ fermentis attribuuntur, observassent, deseruerunt, hanc opinionem rectissime: Viri perspicacissimi *Joh. Alph. Borell. de Motu animal., Bohn. in Circ. Anatom. & Frider. Geuderus Tr. de Fermentis.*

III.

Hæc de fermentis doctrina latius subinde serpsit, vires acquirens eundo, ut etiam ad statum p. n. in auxilium vocata fuerit. Et quamvis solidis argumentis è physiologia proscripta hæc sit, nihilominus re-tenta adhuc in pathologicis fuit; unde nil frequen-tius audies in medicorum scholis, quam de fermentis morbificis dici ac scribi, quâ nimirum ratione illa sanguini & humoribus mixta, transmutationem, de-structionem causentur, fluidaque corporis in fermentativum quendam motum conjiciant. Cum autem horum fermentorum ingenium, efficaciam atque o-perandi modum nondum hucusque eorundem stre-nui assertores clarissimè demonstraverint, ita ut con-cipi & assensum veritatis cupidis extorquere queant; utile ac operæ pretium fore existimavi, thema hoc de fermentis morborum paulo penitiùs examinare atque excutere, simulque tentare, an non clariori ex-plicatione & quidem mechanicâ fermentis adscripti vulgò effectus proponi queant. Utar itaque philoso-phandi, quam Deus concessit, libertate, nec ullius au-toritate, quam veneror semper in hâc materia, stringar, sed tantummodo illud affirmabo vel negabo, de quo cla-rum & distinctum formare possum conceptum. Cui quidem telæ feliciter pertexendæ ut adsistat Divina cle-mentia auxilio suo, pia mente precor.

Primum autem ipsius vocabuli vim atque significationem indagare necessum est. Multum siquidem dissentientes invenimus fermentorum autores, cum non unum & eundem sed diversum conceptum passim in scriptis suis insinuent. *Helmontius*, qui primus quasi in scenam produxit fermenta, in *Tr. Caus. & init. Nat.* §. 24. obscuram & intricatam affert descriptionem, nimirum, fermentum esse ens creatum, formale, quod neque substantia neque accidens, sed neutrum per modum lucis, ignis, formarum, à mundi principio in locis suæ monarchiæ, ut semina præpareret, excitet & præcedat. Idem in *Tr. Sextupl. Digest.* p. 168. §. 112. ait: Fermenta nihil habent pariter aut extra se, in natura, quod sibi digne queat assimilari, cum sint dona specifica naturæ vitalis. *Job. Paschal. Epist. II.* p. 23. fermenta definit corpora mole minimâ, insigni activitate prædita & acuta, sive particulas subtilissimas, quæ modo nisum ac motum exserant, & frequentes concussiones faciant, postea denuò in proprio suo corpore evoluta quiescant, modo iterum expergescant, excussiones faciant, & ita frequentes fermentationes excitent. At verò convenire in eo videntur omnes fermentorum morbificorum patroni, quod sint corpora tenuissima, in minimâ mole summè activa. 2. quod in sanguinem & humores corporis agant, motu quodam concussivo, orgasmo ac ebullitione. 3. quod vim immutandi & transmutandi possideant seu in similem sibi substantiam humores fermentatos convertant. 4. quod minima humorum sic fermentatorum portio novam sanguinis massam in eandem cum ipsis naturam transmutet, sicq; virtutem multiplicandi communi-

municet, non secus ac exigua fermenti panifici portio addita farinaceæ massæ ipsam in motum ac turgentiam adigit, singularique acore imbuit, ita ut hujus massæ exigua portiuncula in massam ingentem aliam iterum vim suam exercere queat. 5. quod talia morbosa fermenta in latibulis partium diu quæta & sine activitate delitescere queant, donec à causa quadam v. g. ætheris singulari influxu, certo spirituum animalium motu excitentur & actuentur. Multum ostentationis, coloris vel etiam verisimilitudinis primo intuitu habere videntur fermenta hæc in scholis medicis: verum si accuratius & attentius rem considerabimus, liquidò apparebit, entia esse imaginationis & præposteram applicationem fieri fermenti panifici ac fermentationis, quæ in farina aliisque vegetabilibus observatur, ad causas & motus, qui in microcosmo nostro notantur, morbosos.

V.

Primum autem non negamus, dari in naturâ corpora mole minima efficacissima summæque activitatis: Sic phosphori tantillum per magnum temporis spatium lucem de se spargit; unicum mercurii sublimati corrosivi granum heminas aliquot aquæ austeritate sua imbuit: vitrum antimonii, crocus metallorum & mercurius absque virtutis & ponderis fere imminutione in exilissima quantitate magnas virtutes medicamentosas in corpore exserunt, opii unum granum motus totius machinæ ad tempus suspendere ac incredibiles effectus producere potest. Effluvia zibethi quam horrenda & sæva symptomata in hystericeis excitent, notissima res est. Qua de re plura qui desiderat, evolvere potest *Boylei Tr. de Mira Effluviis. subtilit.* item de
insigni

in signi Effluvi. Efficac. Compertum porrò est exMechanico-Chymicis, unicum reguli antimonii vel arsenici granum unam auri unciam ita immutare posse, ut friabile reddatur, colore genuino privetur, particularum ac pororum ejus texturâ valdè immutatâ. Ita quoq; aliquot æris grana auro admixta, ipsi ductilitatem adimunt. Artifex fuit Londini, qui paucis granis cujusdam pulveris, anti-elixir dicti, aliquot uncias auri sic destruere ac immutare potuit, ut in arsenicalem volatilem naturam transierit, nec ullo modo reduci in pristinum aurum potuerit. De quo vid. tract. anglico idiomate conscriptus, *Ant - Elixir of gold.* Ut adeò tantæ difficultatis res non sit, minima etiam, & sensus nostros crasiores fugientia corpuscula in suscitandis morbis longe gravissimis maximam habere posse efficaciam. Horum autem effectum nullus facile mirabitur, nisi qui in naturaliū philosophia planè hospes fuerit; Fateamur enim necesse est, & apertis ratiociniis ac experimentis convicti, stupendam dari corpusculorum exiguitatem, cum materia in indefinitum sit divisibilis, quæ tamen certâ figurâ ac magnitudine non careat, item materiam quo subtiliorem, eò majores movendi vires à summo & primo motore accepisse. Quis autem activa hæc corpuscula ob efficaciam suam velit appellare fermenta, vel corpora, in quæ agunt fermentescibilia, nisi & pulverem pyrium, cujus summam activitatem splendidissimorum munimentorum ruinæ, imò cadavera quasi testantur, fermenti nomine salutare velis? Et quis porro effectum, quem in corpora exferunt, virtuti cuidam transmutanti, & in suam naturam vertenti (quamvis non negemus immutationem quandam particularum) adscribat? In negotio fer-

mentativo farinæ aquâ subactæ, vel succi cujusdam vegetabilis, motus intestinus non procedit à principio quodam transmutante, quale fingitur in fermento, sed potius in hoc particulæ subtiliores & æthereæ in majori jam motu versantur, quam in succis illis, ideoq; fermenta ipsis addita, motum saltem promptiorem particulis in musto v. gr. aliisque succis [ad illum jam per se proclivibus, addunt: illud enim, quod in motu constitutum est, corpus alterum quod quiescit facilius impellere potest. Etenim ipsa farina aqueis particulis intimè immersa, ac plantarum succi citra fermenti cujusdam adjectionem etiam per se leni calore accedente fermentationem subeunt, utut longiorem moram & tempus requirant. Prætereà nec fermentatio, qualis observatur in vegetabilibus, ullo modo locum habere potest in fluoribus corporis nostri, qui fermentationi neutiquam auscultant, cum necessaria requisita ad fermentationem pertinentia minimè contineant. In sanguine gelatinosa & viscida deprehenditur copiosa substantia, nulla autem gelatina fermentescibilis, verum magis in minus gratam putrilaginem facescit. Nec ex ipso sanguine, lympa, vel chylo ullo artificio spiritus quidam inflammabilis parari poterit, sed magis quando quiescunt, fatiscunt putredine in humorem sulphureo-salinum tetri odoris: neque liquidum, quod in perpetuo ac perenni motu est, ac per minimas & angustissimas vias trajicitur, fermentationem suscipit, potius hæc indiget quiete, aerisq; sufficiente appulsu.

VI.

Quodsi itaque corporis nostri fluores ad fermentationem inepti sunt, unico sic ictu cadit operatio fermentorum in M. S. quæ nec secundum nec præternaturam

turam fermentationem concipit. Si quis autem hic velit objicere, sanguinem tamen intestino motu particularum in corpore agitari, quem corpuscula peregrina mobilissima adaugeant; tunc sciendum est, sanguinis particularum exactissimam divisionem, & solidi cum fluido unionem ac tenuitatem non tam deberi substantiæ cuidam tenui, v. g. auræ æthereæ per ejus poros simpliciter fluenti, sed magis partium solidarum motui. Dum enim partes solidæ visceraque ex fibris motricibus varie & affabre contexta imo, geometricè & mechanicè composita constringuntur & coarctantur, liquidum intus contentum impellitur, dividitur, attritione conquassatur, subtilisatur, sicq; crescente intrinseco illo motu crescit & calor. Unde etiam solo motu partium externarum fortiori sanguis vehementius incalcescit, fluidior redditur, ut hinc solus motus optima sanguinis melancholici crassioris sit medicina. Nam motu conquassativo viscerum sanguis in tenuissimas partes dissolvitur, qui quo fluidior, eo majorem habet intestinum motum, cum particula quævis in minimam molem redacta circa suum centrum moveatur. Tandem quâ ratione fermentum summè activum sine actione tamen quietum integra texturâ ejus manente in parte quâdam solidâ vel minimâ cujusdam nervei aut lymphatici tubuli valvulâ hæerere, certoque saltem tempore in motum excitari queat, nemo erit, qui sibi imaginari, tantum abest concipere queat. A sanguinis enim fluidiq; nervei vel lymphatici celeri ac perenni motu per solidarum etiam partium minimos mæandros non poterit non immutari, alterari, in motum cieri, vel etiam eliminari è corporis sphærâ. Equidem dicunt certum ac singularem ætherem, qui ingressum

inveniat in ejus poros ad evolvendum fermentum tale requiri; at verò æther cum simplicissimum sit elementum, prorsus capi non potest, quomodo ipse in se peregrinam naturam ac indolem induere queat, licet ipse, prout materia, in qua & per quam agit, ratione magnitudinis, figuræ ac texturæ variat, specificum edat effectum.

VII.

Utile autem operæque pretium esse existimo, ut ad specialiora descendamus, clarissimeque detegamus, quo pacto morborum causæ, quæ fermentorum occultæ virtuti hætenus medicorum etiam coryphæi adscripserunt, longe clarius ac manifestius per mechanicam explicari ac declarari queant. Et initium quidem meritò facimus à febribus imprimis intermittentibus, quarum æthiologiam recentiores maximè ex natura fermentationis & fermentorum deducere sibi proposuerunt. Veteres humorem aliquem excrementitium in minerâ quadam delitescentem supponebant, qui sensim & statò tempore ad incrementum provectus & commotus cum corpore fermentescat: at verò cum materiam hanc statuant bilem, pituitam & melancholicam, qui humores sinceri, ac quales describuntur, non dantur, neque talis stagnatio in vasis stante circulatione locum habere possit, opinionem hanc meritò suspectam reddidit *Th. Willis. Tr. de Febr.* verum & hic ipse auctor plus, quam par est, fermento ac fermentationi in tradendâ febrium æthiologia favet. Ex ejus enim sententia non tantum ratione fermentorum nascimur & nutrimur, sed & morimur, imò quilibet morbus virtute fermenti cujusdam suas excitat tragœdias. Et hinc magno conatu ac studio sanguinis fermentationes in
statu

statu naturali, quas à propria ejus crasi & constitutione, nec non à fermento cordi insito deducit, explicare contendit, atque in fermentationis æquabili tenore sanitatis rationem consistere afferit: progreditur porrò ad fermentationem præter naturam, in quâ sanguis instar ollæ super ignem ebullientis ultra modum effervescat vasaq; distendat: quem in finem præsupponit heterogeneum fermentum sanguini confusum. *Guilielmus Cole Tr. de Febr.* existimat, ad subitam turgescentiam concitandam identidem necessum esse fermentum aliquod activum, sanguiniq; incongruum, cujus sedem ponit in cortice cerebri, ubi prius in nervis ferociam suam exerceat, deinde sanguini affundatur. Alii non incelebres Doctores ac Scriptores sine fermento febrium genesin concipi non posse edicunt, & à lymphæ vitio stagnantis fermentescibilem peregrinam naturam inducentis ipsas deducunt & derivant, focumq; residere credunt in glandulis intestinalibus, mesentericis, pancreaticis. Cæteri originem fermenti febrilis accersunt ex pravis & corruptis humoribus, vel aeris vitio, vel diætæ excessibus auctis, quod igne animali motum & agitatam propriâ vi sanguinem, cui permixtum est, intempestive ac ignotâ naturæ ratione moveat & perturbet. Quidam essentiam febrium in turbata mixtione sanguinis collocant, fermentum autem peregrinum sanguini confundi volunt, quod generetur in viarum anfractuosa angustia ex stagnante lymphâ, succo pancreatico vel bile, per longum verò tempus in tubulis istis lateat, donec causa aliqua accesserit, quæ fermentum hoc ejiciat atque excludat, quod deinde sanguini intimatum, cum ipso conflictum ac turbas excitet.

At verò præter ea quæ jam supra de fermentorum insufficientia ac falsa ad morbos applicatione tetigim9, paucis saltem nos jam expediemus. Et primùm quòd attinet *Willisianam* hypothesein de fermentatione naturali & p. n. remittimus B. L. ad citatum *Cole* p. 7. ubi fusius refutando hac de re agit. Verùm ejusdem valoris & *Cole* sententiam esse statuimus, cùm eadem ratione concipi nequeat in cortice cerebri latitare tale fermentum, nec satis appareat, quâ ratione generetur, sanguini commisceatur, inq; illum agat, & de novo semper ibi progerminet. Nec sufficienter succus ille nutritius, cui ceu fundamento, superstructa hypothesis est, hucusq; probatus est. Glandulas autem fermenta febrilia fabricari, non videtur verosimile, & sequeretur, hypochondriacos, hydropicos, febre intermittente semper laborare, cui tamen experientia contradicit. Deinde notum est, febres intermittentes ut plurimum esse epidemicas, & à solo aeris vitio nasci: sic autem non video, quâ ratione tam facile generari queant in glandulis obstructions. Tandem etiam repugnat huic hypothesei cita & expedita febrium sanatio, quæ unico sale abstersivo, purgante, emetico, vel aliquot dosibus chinæ chinæ quandoq; perficitur, quod non fieri posset, si glandulæ & quidem in remotissimis partibus obstipatæ essent, ad quas non tam facile medicamentorum virtus pertingere potest. Et quid dicendum est de doloribus gravioribus, inflammationibus, etiam à causa externa introductis, quas pressio pede subsequi solet febris? numne & hæ pariter fermentum aliquod pro causa agnoscunt? Nihil solennius est, quàm ex vehementiori animæ affectu, maximo terrore, ira, vel etiam solo conspectu nauseosæ

seosæ rei in cibis, exquiritè aliàs sanos corripit febribus
tàm continuis, quàm intermittentibus ubi autem hic
tàm subito concipi potest generatio fermenti peregrini?
Denique fermenta peregrina, ætherem peregrinum, occultas
ac sensibus & rationi peregrinas qualitates esse existimamus,
de quibus non tantoperè philosophari deberent sapientiores.

IX.

Statuendum itaque, intermittentes omniaque illarum
symptomata ex inæquali sanguinis & humorum motione
proficisci, dum nimirum tempore horroris, extrema cutis
aliarumque partium spasmò constricta sunt, & arteriis
sic venisque compressis sanguinis ad illas partes liber
influxus & refluxus impeditur: quapropter ipse regreditur
ad interiora, ibique collectus majori in copia viscera, ac
vasa majora cordisq; musculos aggravat, distendit, tandem
aeris subtilioris per respirationem hausti collisu ac
reflexione, propter poros sanguinis valde constrictos
rarefit, incalescit, magnam vim in arteriarum partes
solidas exserit, sicq; impulsu cordis celerrimo tandem
repagula extremarum partium vi quâdam dissolvit,
quibus ruptis sudor effluit, paroxysmus cessat, pulsus
& sudor naturalis fluit, ac sanguini liber & æqualis
suus circulus restituitur, quam hypothesein fusius
declaravit alibi Dn. Præses. Hic autem notandum,
spasmo in omni intermittente affici corticem cutis,
& quidem sæpius duplici ex causa, dum spiritus animales
in motum furibundum adiguntur, vel ab ipsa anima,
uti in affectibus, vel quod particulæ irregulares
vitiosæ, acidæ vel falsæ, poris cutis se insinuant,
ibique impactæ hæreant, donec sub certa mole &
quantitate spiritus animales ad spasmodicam aliquam
com-

commotionem excitent, unde novus semper oritur paroxysmus. Materiæ ejuscemodi vitiosæ peccantis minera & fomes quod lateat in prima regione, quæ facile fordes propter concursum bilis, salivæ, succi pancreatici, ac alimentorum diversæ indolis recipit, nemo est, qui dubitet, meaq; sententia in plicis intestinalibus & valvulis illorum existit, ex quibus non tam facile extricatur. Hæc vero chylo & lymphæ successive immixta sanguinis & humorum massam inficit nec non obstructions in corporis extremis parit, sicque transpirationem imminutam, postea spasmum in iis efficit. Quocirca cura harum, febrium in eo consistit, ut primam regionem ac intestinorum valvulas probè detergamus & liberemus à vitiosa tali amurca per salia abstersiva, alcalia, mercurium dulcem, martialia, antimonialia, aliaq; quæ radicem hujus morbi extirpant, postmodum meliorum cum successu sanguinis texturam firmantia ac viscera roborantia, uti China chinæ aliaq; balsamico constringente principio imbuta, propinari possunt.

X.

Transeamus ad febres malignas, contagiosas, ipsamq; pestem, febrium quintam essentiam, in quibus morbis passim etiam celeberrimi viri accusare solent miasma quoddam infensum, minimâ mole summè activum, quod instar fermenti massam sanguinis sibi reddat similem, se ipsum in immensum multiplicet ac diffundat, ut deinde minima portio talis fermenti de novo alterius hominis sanguinem peregrina fermentatione destruere possit. Verum enim verò ad gravissimorum horum morborum naturam explicandam minimè quadrare videtur meâ opinione hæc de fermentis & fermentatione idea. Non enim concipi potest,

test, quo pacto immediatè tale miasma totam sanguinis massam & innumeras ejus partes immutare & talis liquoris texturam, qui in perenni motu est ac dispersus per tam innumeras vias ac canaliculos, destruere queat. Dicendum potius est, miasma seu contagium constare ex corpusculis tenuissimis salino-causticis, quæ tenuitate suâ angustissimos etiam nervorū ac cerebri poros, quos aliæ partes non attingunt, intrant, ibique irregulari motu fluidi maximè nervei crasin ac motum mirum quantum! turbant. Quanta autem turbatio ac confusio in tota œconomia animali contingat, quando nervorum fluidum, quod primum humorum corporisque movens est, irregulari motu cietur, affectus animi ex graviori causa enati spirituumque ab his perturbationes ac dolores sæviores, maxime in tenellis subjectis & infantibus faciunt testatum. Proinde verosimillimum esse credo, solo terrore vehementissimo, tempore pestis propter ejus metum, licet nullum verum contagium præsens sit, morte quem affici posse, ut talismodi exempla etiam ansam dederint scriptoribus tantummodò in terroris idea essentiam pestis ponere. Quod verò virulentum pestis aliorumque morborum contagiosorum ac malignorum miasma, propter subtilitatem intimioris admissionis, nerveum fluidum maximè immediatè aggreddiatur, ex eò clarum evadit, quod vires corporis subito post invasionem præcipitet ac prosterнат usq; ad lipothymiam sæpe, item vertiginem producat, somnum inquietum pariat, & mentis actiones sensibilibiter perturbet ac imminuat. Sunt namque spiritus animales effato *Verulamii* primum movens & rota suprema, quæ alias rotas in corpore humano circum-

git, qualis enim illorum motus & temperies, talis etiam sanguinis reliquorumque humorum esse solent. Cum itaq; in dictis jam morbis totum negotium mechanicè à mira subtilitate, efficacia, ac determinata effluviolorum natura ac actione in spiritus animales explicari queat, non video, quare ad perplexos, & ignotos terminos, fermentum, vel fermentationis & transmutationis actum confugere malimus.

XI.

Proximum jam est, ut variolarum atque morbillorum sic dicta fermenta perlustremus. Et *Willisius* quidem fermentum quoddam in utero muliebri supponit, quod statis periodis turgescuntiam & sanguinis superflui excretionem procuret: hinc tempore conceptûs cum menstrua desistunt, plurimum hujus fermenti vult foetui impendi, cujus particulæ, veluti extraneum quoddam, humorum ac sanguinis massæ confunduntur, cui involutæ & ab invicem separatæ diu delitescunt, donec à causa evidenti commotæ cum sanguine fermentescant, & symptomata in variolis conspicua producant. Alii, qui foetum chylo materno, non vero sanguine menstruo nutriri supponunt, statuunt, quod in illa teneritudine fibrarum, inq; illa debilitate fermentationum, humores his vel illis fibrarum tubulis inclusi hæreant, reliquos ab ingressu arcantes, qui humores, uti liquores alii, stagnando acrimonium tractu temporis acquirant notabilem, sicq; in fermentum faceffant: quod demum è latibulo suo ejiciatur, postquam nempe causa aliqua, vel æther peregrinus aliquis accesserit, qui aptus cum hoc fermento fermentari, vel illud actuare. Quo facto majus affectans spatium in latibulo isto contineri amplius nequit, sed
vim

vim facit tubulo incluso, illum aperit, vicinis humoribus, ac demum ipsi purpureo latici admiscetur, cujus mixturam consuetam maxime particularum suarum contrarietate non solum turbat, verum ad canaliculos aliarum partium dum devolvitur, nec earum diametris accurate quadrat, hærendo parit variolarum & morbillorum diversa symptomata, vellicando, dissolvendo, erodendo.

XII.

Recepta hæc circa variolarum causas opinio est, quæ an fundamento nitatur, paucis discutiemus. *Wilfiana* hypothesis superstructa falso fermento uterino, cujus existentia non datur, vid. *Geuder. Tr. de Ferm. c. XII.* suâ sponte ruit & refutationem minimè meretur. Nec reliquorum sententia consensum & applausum meretur, cum talismodi fermenti delitescantis in totâ machina vix nobis imaginari queamus locum vel tubulum, in quo à sanguinis & lymphæ perpetuo motu, vaporum transpiratione, tot interdum annos immobile, & naturâ suâ illibatum manere queat. Deinde, si quoddam fermentum variolarum morbum excitaret, tunc haud dubie pro indole hujus vel benigna vel malignâ morbus hic bonam vel malam acciperet indolem, quod tamen minùs accidit, sed pro ratione variolarum grassantium juniores vel benignè vel malignè succumbunt; ut etiam, ubi benignæ dominantur, jubentur infantes variolosis adsociari, quo ipsi benignarum contagio afficiantur. Proinde sic potius colligere licebit, in tenello embryone propter transpirationem lentiores & præpeditam varios vitiosos humores acres, five recrementa succi nutritii in utero hausti accumulari, quæ impuritates partibus solidis ac lentis vi-

scidis intimè nuptæ ac implicitæ citra incommodum quoddam latitare queunt, donec certo spirituum animalium motu vel extraordinaria aeris intemperie, aut similis salis contagio, laxato sanguinis vinculo ab involucris extricentur & liberentur, sicque pro natura suâ salina, acri, caustica, principaliter spiritu animales & sanguinem in crasi & motu turbent, solidas partes spasmus afficiant, & protrusæ ad exteriora, in cutis cortice inflammationes leviores & ulcuscula pariant. Idem nostrum judicium est circa morbillos, qui identidem à sale quodam, alterius tamen naturæ, recrementitio, forsan à depravata lactis qualitate extra uterum dependente, & massæ sanguinis ac lymphæ nupto, certoque tempore ab illo separato originem suam petere ac nancisci videntur. Quapropter matres, quæ in gravidationis tempore parcâ manu laudabiles adsumunt cibos ac bonâ fruuntur diætâ, infantes pariunt paucis vel nullis variolis obnoxios. Quod verò per longum temporis spatium excrementitia salia peregrina, contextu sanguinis viscido excepta, citra ullum incommodum circumferre queamus, res adeò mira non est. In catarrhosis & arthriticis salia copiosissima per sudorē, urinam ac lympham secedunt, quæ non in instanti à fermento vel aeris vitio generantur, sed diu inclusa ac intricata ramosis ac viscidis sanguinis partibus fuerunt, donec certo aeris influxu à vinculis istis liberentur, ac morbos istos maxime dolorificos progenerent. Dicuntur quoque varia venena, quale est la poudre de succession per annum & ultra in corporis sphæra hærere, antequam pernicialem suam vim exserant. Prout itaque aeris præcedit temperies, magis vel minus ad putredinem humores disponens, vel prout aer

conta-

contagiosus effluviis variolosis magis vel minus malignis stipatus est, salia hæc meliorem vel pejorem indolem assumunt, ac sæviora vel mitiora producunt symptomata. Suscitantur autem variolæ latitantes lubentius per contagium, quoniam aer simili sale extricato turgidus faciliorem ingressum in sanguinis poros habet, ex quibus peregrina illa salia specifica quasi præcipitat, & à vinculis suis dissolvit. Quocirca non mirum est, nullis purgationibus vel sanguinis missionibus perire posse in totum vel excludi salia hæc heterogenea; sed certum requiritur medium, quod sospitum latitansq; à multo retro tempore virus evolvat.

XIII.

Sequitur jam truculentus ille morbus venerens, cujus naturam ac vehementiam identidem per fermentum quoddam explicare recentiores assolent. Et putant, illud ipsum per coitum impurum communicari, quod deinde humoribus peregrinam suam ideam imprimat, sicque varias ulcerum protuberantias, bubonum & tumorum diversas species, maculas & pustulas per cutis superficiem disseminet, dum nimirum particulis fermentativis ad putredinem, & inordinationem corruptivam lympham sanguinemque disponit. At verò qualis idea fermenti hujus, & in quo consistat, nemo asserit, & idem esse mihi persvadeo, ac si quis dicat, fermentum venerens habet vim excitandi luem veneream Concludendum itaq; verosimiliter est, quod inter lacertos viri fœmina dum fervet lue hac conspurcata, actuantur & in motum cieantur illa effluvia, quæ ingrediuntur turgidi membri poros, cum omnia sint rimarum plena, admixtaque humoribus.

& spiritibus, eodem charactere partim illos imbuunt, perinde ac pomum sanum ab alterius putridi superficiali contactu putredinem pariter contrahit; partim etiam spirituum motum retardat, unde lymphæ corporis in coagulum acridinis insignis particeps facillimè abit, à quo omnium symptomatum ratio petenda venit. Videntur autem mihi effluvia luis virulentæ participare de ingenio salium solidissimorum rigidorum, mole quidem minimorum: quemadmodum itaque crassiora rigida lubentius in durissima ac resistentia agunt corpora quam in molliora, uti aqua fortis metalla destruit, in ceram autem nullum habet effectum; sic quoque effluvia venerea virulenta non tam mollem carni contextum, quam ossium stamina, fundamenta & columnas machinæ nostræ aggrediuntur. Et notabile est, circa fulminis effectum, quod illud interdum ossa carnibus integris confringere, vel vagina illæsâ gladium liquefacere possit. vid. *Cartesius in Tr. de Meteor. cap. VII.* Spectat huc quoque familiare experimentum, dum pauca salis communis rigidiora spicula effluviorum activitate tantum frigus nivi conciliare queunt, ut in calido etiam hypocausto aqua circumstans protinus in glaciem mutetur, ubi nunquam transmutatio quædam occurrit: & ridiculum esset explicare tales effectus per fermentum quoddam singulare.

XIV.

De morfu canis rabidi, quem & hydrophobiam nominant, dicere nunc aggredior, cujus initia fermento cuidam deberi Autores passim loquuntur. Persuasum scilicet sibi habent famigeratissimi Medici, salivam in rabidis fermento bilioso volatili sulphureo-salino in-

qvina-

quinatam esse, quæ per vulnus demorsione facta ad M. S. aditum inveniens in eadem fermentationem imo graviori statu, confectionem inducat, unde spiritus turbantur, & cum similem rabido animali dispositionem nanciscantur, mirandum non est, confectionem insaniam oriri. Alii non possunt determinare, an fermentum illud volatile vel fixum sit, sed contenti sunt, secum illud vehere sanguini nostro valde peregrinum, ætherem, qui humores sibi reddat similes, ut paulatim in similem abeant naturam, quiq; dum vires eundo acquirunt, tandem totum sanguinem cum omnibus humoribus subigat, totusque homo nil nisi tale fermentum sit. Rectius & manifestius hæc omnia explicari queunt mechanicè, statuendo, in omni nimia excandescencia, multo magis furore, cerebri nervorumque fluidum in summè irregulari actuosissimo, perversoque esse motu, unde reliquæ fluidorum motiones ac texturæ facile evertuntur, œconomia & secretionis animalis actiones perturbantur, omniaque in statu p.n. sunt. Conjicere hinc licet, salivam spiritibus animalibus ordinarie semper turgidam, imbui quoque in furore simili spirituum motione, qui ceu corpora subtilissima & penetrantissima, poros nervorum & fibrillarum nervearum facile transeunt, similemque motionem violentissimam ibi excitant, in primis si propter singularem dispositionem ad similes motus facile inclinent, uti in subjectis calidis, biliosis, mobilibus accidit; secus in crassioris texturæ hominibus. Notissima res in praxi est, epilepsiâ corripere infantem, quando à matre, vehementissimo terrore affectâ lac cum lymphatico lactice assumit. Non alia hic est ratio, quam quod idem perturbatus spirituum motus mediante saliva communicetur

cetur cum infante qui celerrimâ irregulari vi invadit spiritus animales infantis, illosque in similem motum facillime conjicit, unde perversi motus in toto systemate nervoso & totâ microcosmiâ tenerri-
mâ machina contingunt. Mirabile est, irâ vel vehementiore terrore in consensum trahi etiam remotissimas partes, ibiq; alterationes intensissimas dolorem gravativum, spasmus vehementem fieri, cor & arterias palpitatione concuti, pulsus evadere inæqualem, dolores & sensus gravativos in partibus inferioribus percipi. Perversus spirituum motus propagatur etiam per dicta sic philtrea seu pocula amatoria, quæ ex latice salivali vel seminali, spiritibus abundante parari solent, unde similis inordinata spirituum motio, qualis observatur in subjectis infano amore tactis, in alterum individuum diffundi potest. Verum an tam longo tempore, uti Autores scribunt, sine noxa hospitari possit activum furibundum virus in corpore, valde dubito: Committitur namq; sæpissime in medicina fallacia causæ ut causæ. Quis enim quæso pro certo hoc asserere potest, morbum, qui post annos invadit furiosum, non ab alia præsentiori causa esse, quam à morfu canis rabidi facti ante aliquot annos? Ubi itaque in tradenda causa morfus canis rabidi longe manifestior & clarior explicandi modus in promptu est, ibi meritò entia rationis & ficta exulare debent.

XV.

Quod Tarantismum, rarissimum quidem in nostris terris morbum attinet, nil nisi fermentum & fermentationes hic quoque exaudies, ubi peregrinum fermentum, subtile corrosivum per morsum communicatum, ideas consimiles spiritibus & humoribus in-
ferat

ferat, & pro varia temperamentorum diversitate modo hæc, modo illa symptomata excitet. Verum ut breviter agamus, eadem hic applicari debent, quæ diximus ac notavimus circa causas morsûs canis rabidi. Imò affectus hic multo magis nostram sententiam confirmat, nimirum virus illud (quod est latex salivæ spirituum celerrimè & perturbato motu prægnans) relegit sua vestigia, & immediatè in spiritus animales operatur, violentum nimirum motum ipsis imprimendo citra quendam transmutationis actum vel certæ ideæ communicationem: siquidem symptomata infectis familiaria à subsultu spirituum, nervorumque irritatione proficiscuntur, & cuncta quoque quæ spiritus immediatè alloqui solent, uti musica melam promittunt.

XVI.

Plurima jam morborum fermenta vidimus, quædam adhuc restant investigatione digna, nimirum in epilepsia, herculeo illo morbo, ut plurimum in tubulis solidarum partium fermentum quoddam peregrinum latere scribunt, quod data aliquâ occasione motu scilicet humorum adaucto indeq; reclusis valvulis ad humores, & sanguinem deferatur, cui peregrinas & enormes inducat fermentationes, ut inde phænomena epiletica eveniant. Fermenti autem existentiam probare maximam partem nituntur ex sensu auræ cujusdam adscendentis inferioribus ex partibus ad caput ante paroxysmi tempus, uti ex observationibus Practicorum plurimis id clarum fit. Verum enim verò cum in generatione epilepsiæ causæ longè evidentiores occurrant, non video, cur ad supposita minus intelligibilia & in phantasia solummodo radicata confu-

gere necessum habeamus fermenta. Mea enim sententiâ epilepsia est universalis partium nervosarum ac musculosarum convulsio, fitq; ab inæquali spirituum animalium per cerebrum ac nervosum systema motu ac circulatione, dum vel dura mater, quæ totum cerebrum ac medullam investit, aliqua in parte fortissimo spasmus constringitur, ut compressis tubulis corticalibus suppositi cerebri spirituum influxus per illos cesset, unde maximo cum impetu per tubulos cerebri nervulorumque tubulos apertos ab altera parte maximo impetu irruunt, illos plus justo distendunt, & ob nimiam violentiam, motum plane irregularem à naturali discedentem contractivum, unde omnia symptomata oboriuntur, producant: vel in chronica & habituali epilepsia obstructio tubulorum cerebri ingens propter cerebri humiditatem nimiam & robur fibrillarum dejectum deprehenditur, quæ minus sanabilis existit. Quapropter omnia, quæ epilepsiam provocare solent, vel singulari activa acrimonia instructa sunt, vel cerebri tubulos humiditate replent & obstruunt, aut immedietè spiritibus irregularem quandam motum conferunt, uti animæ commotiones ejusq; perturbationes vehementiores. Qualis itaque fermenti idea concipi potest in cicuta aquatica, in corrupto sero vel sanguine circa duram matrem stagnante, in lacte acescente corrupto doloribus gravioribus, sanguinisq; ebullitionibus, lumbricis vel cachetico corporum habitu: Omnia revera manifestissimæ causæ debentur. Et quod adscensum auræ frigidaæ concernit ex partibus frigidioribus ad caput, persuasissimus sum hoc rarissime fieri. Uti autem id non plane negamus, sic dicimus, esse magis signum quam causam

causam impetuoſi ſpirituum motus, qui in extremis partibus primùm quandoq; ſentitur, dum in illis vel ſpasmus quidam incipit, quamvis cauſa lateat in cerebro, vel ſufficienti ſpirituum influxu defraudantur, unde ſenſus auræ frigidæ; etenim ſicut ſenſus in ſano corpore, multo magis in ægroto corpore mirum in modum fallunt, uti id apparet in frigore & horrore totius corporis à cauſa intrinſeca, vertigine, aurium tinnitu, ſimilibusque.

XVII.

Idem noſtrum iudicium de epilepſia, valet etiam de fermento maniaco, ubi non opus eſt fingere peculiare fermentum in ſolidis partibus ſtabulans, quod vehementior ira, terror, ebrietas, lunæ aerisque fermenta è ſuis focis expellant; ſed ſufficit morbi huius productionem concipi poſſe, ſi craſſiores & terreſtres ſpirituum aliorumque fluidorum partes in vehementiſſimum motum rapiantur à variis cauſis externis. Ubi autem impetus, qui materiæ moli competit cum celeritate conjungitur, ibi ſtupendi motus effectusque procedunt, cumque extra æquilibrium motus ſpiritus conſtituti ſunt, mens rectè ratiocinari nequit. Plura poſſent dici etiam de fermentis in ſcabie, ephantaſi, eryſipelate, arthritide, hemicrania ulceribus, variisque morbis periodicis, quibus morbos hos explicare nituntur; verum cum brevitās nobis pro lege ſit, & prudens ex ſupra adductis ſponte reſutare hæc, horumque falſitatem perſpicere poſſit, meritò calamum ſiſtimus.

XVIII.

Illud coronidis loco ſubjungere placet ſpem nempe imbibi certiffimam, illum qui libero, ſolido nec præ-

occupato iudicio pollet, & hæc quæ obiter jam delibavimus in superioribus, sedulo ac attentè perpendit, consensum nobis plenissimum daturum, nimirum per longe evidentius & magis intelligibile suppositum, hypothefin mechanicam explicari memoratos affectus posse, quam per ignota, incōgrua ac perplexa vocabula, & notiones magis imaginarias quàm veras. Illud autem jam ex Theoria hac clarius detectum fuit, multum illos errasse, qui remediorum dictis morbis oppositorum energiam & modum agendi per fermenti hujus immutationem vel extinctionem explicârunt. Uti itaq; fateri tenentur, se planè ignorasse horum morborum causas: sic etiam diffiteri non possunt ipsis minime fuisse perspectum ac cognitum, quomodo agant v. gr. China chinæ in expugnatione intermittentium, viscus quercinus, cinnabaris antimonii, pulvis lumbricorum terrestrium in epilepsia, camphora & nitrum in peste & morborum malignitate depulsanda, theriacalia & ex cancris remedia in morfu canis rabidi sanando; dum enim dicunt se fermentum his ipsis extirpassè, nihil dicunt, quam quod morbum curaverint. Nobis autem planum ac perspicuum est, remedia hæc non alia quàm mechanicâ ratione, quæ consistit in certa materiæ & motuum correctione operationes suas exferere. Argumentum de hac re tractandi uberius in aliud forsitan oportunius tempus bono cum Deo rejicimus. Cæterùm tenuitatis meæ probe memor hæc omnia prudentiorum iudiciis submitto: Nec pudebit sententiam mutare, sicubi meliora edoctus fuero. *Licet autem sententiam mutare,* (ut verba Illustris Boylei mea faciam, atque in solatium illorum, qui forsitan sententiæ hæc tenus defensæ renunciare velint, illa addam,) *Ten-*
tam.

*tam. Physiol. pag. 15. citra potiores rationes, quam quæ primùm
assensum pepererunt, sit animi non sibi constantis culpanda no-
ta; attamen opinioni, quæ aliquando vera visa est, adherere,
licet ipsius falsitas majori luce redarguatur, superba est contu-
macia, veritati inimicissima, quæq; parùm convenit cum tenui-
tatis humane conscientiâ. Quippe minus indecorum censi
debet, errori veritatis gratia renunciare, quàm fastuosè & præ-
fractè sententiam aliquam etiãnum tueri tantum, quia eam
olim veram esse existimavimus. Et sane quousq; se quis infal-
libilem certò crediderit, immutabilem esse
non oportet.*

Deo autem ter Opt. Max. pro exantlatis feliciter stu-
diorum academicorum laboribus æternas
persolvimus gratias.

F I N I S.

UNus ait, quantum perlate, noscere nostrum:
Ast sapiens, tantum quod latet, usq; dolet.
Scrutamur nostras & post scrutabimur artes,
Inq; tamen rebus pluribus hæret aqua.
Invenit ille nove; felicius excolit alter;
Fertque suum quivis, majus at ille, decus.
Maecte bonis avibus, dum nunc excludis utrumq;
Specimen, ut Medici præmia digna feras.

*Gratulante mente & manu ex singulari eru-
ditione & modestiâ ominatur Nobiliss.
Dn. Candidato, auditori suavissimo, o-
mnia bona faustaq; & Divini Numinis
gratiam ac omnigenam benedictionem
ulterius apprecatur*

PRÆSES.

Sic sudasse juvat, cum præmia digna labore
Confert optatò fœnore verus honor!
Sic sudore Tibi multo Medicina paratur,
Doctōris Medici nomen & omen adest.
Gratulor hocce Tibi veræ virtutis agalma,
Sis Medicus felix terq; quaterq;, precor!

*Experientissimo Dn. Doctorando de bene
meritis honoribus ita gratulatur*

SAMUEL STRYKIUS, JC.

Nobi-

Nobilissime GERHARDE,

Fautor & Amice honoratissime.

Sillere pudet, ubi acclamantium & in laudes Tuas sese diffundentium Fautorum Amicorumve strepitus veternum mihi excutiunt. Te grassari ad templum honoris augustissimum post tot laborum tædia atque rerum discrimina fert fama. Maecte, virtute Tuâ, maecte! Sic enim infatis, ut, qui alios præcoci ingenii dexteritate multis parasangis antecellis, illos quoque maturâ honorum vindemiâ jure meritoque superes. Mihi equidem gratius nil accidere potest, quam si mihi liceat esse adeo beato, Tibi de prosperâ ac pinguiori sorte gratulandi, quam nisi Tu, certè nullus meretur. Adeo omnem ætatem in culturâ pietatis atque bonarum artium contivisti, ut instar Athalantæ, repudiatis aureis voluptatis malè flexanimæ pomis, quò Te virtus trahebat, irretorto pectore annifus fueris

fueris. En dextra fidesque! Me habebis
ætatem virtutum Tuarum cultorem inde-
fessum, & si dignus visus,

NOMINIS TUI NOBILISSIMI

Amantissimum Damonem

D. JOH. CHRISTIANUM TRALLES,
S. C. M. Medicum, Consiliarium & Ar-
chiatrum Duc. Würtembergico-Oelf-
nenfis, Physicum Breslensem.

EPITAPHIUM FERMENTORUM.

Hic. Hic.

Quiescit. Gas. flatulentum.

Morando. quod. augebat. Moriam.
ut. falleret. alios.

Quorum. mentes. per. Fermenta. amentes. tumescebant.
Fermentum. erat. inter. amicos. & .hostes.
quod. verminabat.

Consumendo. alios. ut. se. consumeret.

Hic. Hic.

Jacet. Natum. & .denatum. Mendacium.

Per. stercora. quod. inchoavit. hoc. in. stercore. terminavit.
ut. vermes. proderet. stercoreos.

Hic. Hic.

Moratur. Moria. tumultata.

Quæ. mundum. decipiebat. immunda.
in. copia. ut. caperet. deliria.

Hic. casus. & .occasus. Lemurum.

In. ortu. qui. sapere. incipiebant.
per. occasum. ut. sapere. desinerent.

Hoc Clarissimo Dn. Doctorando apposuit

JOH. DAN. DOLÆUS, Ph. & Med. Stud.